

Mínuszos hírek Oroszországból

A hidegháború hajnalán Joszif Sztálin személyesen dolgozta ki a totális hírzárlat és a dezinformáció alapelveit. 1945 késő őszén kis híján el is csapta régi szövetségesét és bizalmasát, Vjacseszlav Molotovot, amiért az a külügyek irányítójaként engedélyezte, hogy a szovjet fővárosban akkreditált nyugati tudósítók előzetes cenzúra nélkül továbbítsák a híreket a moszkvai központi távírdából. Az akkori kremlinológusok az információs vasfüggöny miatt gyakran kósza pletykákra hivatkoztak elemző írásaikban. És abból igyekeztek kiszűrni a szovjet diktátor utódának személyét, hogy melyikük áll jobbjan a Lenin-mauzóleum mellvédjén a május elsejei és a november hetedikéi díszszemlén.

Bukott emberek szövetsége

Hat évtizeddel később a volt szovjet birodalom a középkori Moszkovia határai mögé szorult: elveszítette a baltikumi, közép-ázsiai és Kaukázuson túli provinciáit. Ám energetikai kincseinek köszönhetően néhány éve a Kreml hozzáfoghatott A birodalom visszavág című új forgatókönyv megvalósításához. Nem egészen egy évvel az oroszországi elnökválasztás előtt ezért felértékelődik az esetleges utód személye. Egyre újabb és újabb "biztos befutókról" röppenek fel hírek. Ez pedig erősen emlékeztet a tudatos ködösítést szolgáló egykori "mínuszos hírek" gyártására. Érdekes, hogy a biztos befutók szerepét játszó önjelöltek idáig mind a "bukott emberek szövetségéhez" tartoztak, hogy a szovjet múlt nagy francia tudósát, Helene Carrier d'Ancosse-t idézzem. Súlytalan figurák, akik mögül jó ideje kihátrált az orosz magántőke jelentős része, főleg pedig a mindenható apparátus. Nem is beszélve a politikai rendőrségről, amely Oroszországban – a régi pártközpontozáshoz hasonlóan – ma is ellenőrzi az energiahordozókkal való kereskedelmet, a külkapcsolatokat és a médiát.

Népszerűtlen jelöltek

A Putyin által kijelölt "cárevics" riválisaiként szóba jöhető elnökjelöltek a legjobb esetben szánalmat keltenek. Ott van például a számos amerikai és EU-kör által érthetetlen módon favorizált Mihail Kaszjanov, Oroszország volt miniszterelnöke. A Jelcin-klán egyik kedvencét (vagy inkább pénztárosát) az orosz üzletemberek máig "a kétszázalékos Misának" hívják, mert köztudott volt róla, hogy pénzügyminiszter, majd kormányfő korában ennyit kért egy-egy tranzakció támogatásért. Miután pedig Putyin alig néhány nappal elnöki újraválasztása előtt váratlanul menesztette, a kihívóan pazar életmódot folytató államférfiből hirtelen populista hordószónok lett. Elnökké választása esetére most azt ígéri, hogy már jövő

tavasszal rendeleti úton bevezeti az ingyenes oktatást és az egészségügyet, néhány éven belül pedig a lakosság egynegyedét új lakáshoz juttatja. További huszonöt százalékuk, számla ellenében, az állam kontójára teljes lakásfelújítást végeztethet. Kaszjanov egy másik ígérete szerint bezárítja az árvaházakat, és kiadja az ott valóban szörnyű körülmények között élő kicsiket a gyermektelen családoknak. A szerteágazó elnöki program sarkalatos pontja a zsoldoshadsereg felállítása és a mindenható Gazprom befolyásának erőteljes csökkentése. Az ígérethalmaz azonban eddig nem váltott ki különösebb visszhangot Oroszországban.

Egy baloldali bankvezér

Putyin orosz ellenzéke napjainkban meghökkentően heterogén. Olyannyira, hogy a nem túl népes tüntetéseken és gyűléseken egymás mellett menetelnek a Sztálint éltető, birodalom párti, vehemensen antiszemita radikális kommunisták, a liberális nyugatosok és a fekete zászlót lengető anarchisták. Jelcin egykori demokrata hívei eddig jól megfértek e táborban a nemrég elhunyt első orosz elnököt zsigerből gyűlölő, békétlen "homo sovieticus"-okkal. A kormányellenes tüntetéseknek ugyanis, amelyeket főleg Garri Kaszparov volt sakkvilágbajnok szervezett, a jelentős nemzetközi visszhangon kívül eddig nem volt tétjük. Eleinte úgy látszott, hogy ez a sokszínű (mondjuk akár szedett-vedettnek?) társaság felsorakozik Kaszjanov mögött. Az utóbbi időben azonban új elnökjelölt borzolja az "egyesült ellenzék" kedélyeit. Pedig a Jelcin elleni szervezkedésben másfél évtizede kezdeményező szerepet játszó Viktor Gerascsenko, az orosz állami bank egykori elnöke se népszerű hazájában. Nevéhez fűződik a fizetések és bérek gyakori visszatartása, a rubel lebegtetése. Mérvadó források szerint vagyonának jelentős része a rubel–dollár átváltások körüli manipulációkból keletkezett. A hetvenesztendős Gerascsenko egy ideig közel állt a Putyin-rezsimnek a Kreml által "távirányított" nacionalista ellenzékéhez, majd váratlanul a lépcsőről lépésre tönkretett óriáscég, a Jukosz igazgatótanácsának elnöke lett. Ez aztán végképp nem jó ajánlólevél: az orosz választók többsége már a Jukosz kifejezést is a "lenyúlás" szinonimájának tartja. Putyin és köre nyugodtan alhat, amíg a magát büszkén baloldali népfinek nevező bankárnál vagy a "kétszázalékos" exkormányfőnél nem akad jobb elnökjelölt a jövő tavaszi megméretésre. Ráadásul a nép, az istenadta orosz nép, amely – Puskin Borisz Godunovjának híres zárómondatával élve – ezúttal is "bezmolsztvujet", vagyis hallgat, miközben a feje felett döntenek a sorsáról. A felmérések szerint Oroszországban ma nincs olyan társadalmi réteg vagy csoport, amely felsorakozna az egyesült ellenzék – általában a Putyint és körét bíráló politikai elit – mögött. Az utca embere egyre gyakrabban tekint a NATO-ra, az EU-ra, sőt általában a Nyugatra mint halálos ellenségére. Egy nagy mintán

végzett felmérés szerint az oroszok hetvenegy százaléka nem tekinti magát európainak. Nem csoda, hogy ha ma egy orosz politikus a nyugati értékekre hivatkozik, csúfos bukásra van ítélve.

Megjelent: Magyar Hírlap, 2007. 06. 09.